

Dyrevelfærdshjertet: En mærkningsordning for dyrevelfærd



Niveaudelt dyrevelfærds mærkning for svin

Dyrevelfærds mærkning for svin baserer sig på principperne beskrevet i den generelle niveaudelte dyrevelfærdsordning. Hvert niveau er beskrevet ved en række kriterier. For hvert kriterie er beskrevet hvorfor kriteriet forbindes med bedre dyrevelfærd.

Niveau 1: Det gode staldliv

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr, der planlægges at sælges under mærket Det gode staldliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger, som har samme eller højere mærkeniveau. Det er dog tilladt at modtage avlsdyr fra besætninger der ikke lever op til dette krav.

Ikke lakterende søer

Plads og stiindretning: Fuld løsdrift i grupper fra fravæning af kuldet indtil de indsættes i farestalden 3-5 dage før forventet faring. Pladskravene er som i den konventionelle produktion for drægtige

søer (frit tilgængeligt stiareal jf. tabel). Det er tilladt at lukke søerne inde i æde-/insemineringsbokse i forbindelse med brunstkontrol/løbning i max 2 timer og i forbindelse med sygdomsbehandling.

Hvis der holdes op til 17 søer: første 4 søer	Mindst 2,80 m ²
Hvis der holdes op til 17 søer: næste 6 søer	Mindst 2,20 m ²
Hvis der holdes op til 17 søer: næste 7 søer	Mindst 2,00 m ²
Hvis der holdes 18-39 søer	Mindst 2,25 m ²
Hvis der holdes over 40 søer	Mindst 2,025 m ²

Dyrevelfærd: Soen har behov for bevægelsesfrihed for at tilfredsstille adfærdsmæssige behov for bevægelse, termoregulering og social kontakt. Selv kortere tids fiksering er forbundet med frustration der fører til fysiologiske – og adfærdsmæssige stress reaktioner. I perioden fra fravæning af grise og indtil brunsten er ovre er der ekstra stor risiko for frustration ved fiksering. Årsagen hertil er at behovet for bevægelsesfrihed er ekstra højt i denne periode dels grundet behov for adfærdsmæssig termoregulering da søernes egen varmeproduktionen er høj og dels grundet en stærk forhøjet motivation for social kontakt og aktivitet da de er under stor påvirkning af brunsthormoner.

Grovfoder: Daglig tildeling af grovfoder i en mængde så der altid er grovfoder af god kvalitet til rådighed i dagtimerne.

Dyrevelfærd: Grovfoder sikrer søer en stabil energiforsyning gennem dagen og sikrer mæthed hos alle søer i de vågne timer. Herved reduceres frustration som følge af sult og kampe om adgang til foder. Dette nedsætter andelen af døde/aflivede søer, da den mest hyppige årsag til aflivning er benproblemer som følge af aggression. Grovfoder bidrager også til en reduktion i forekomsten af mavesår, fordi det ændrer maveindholdet, reducerer perioder hvor soens mave er tom og nedsætter stress niveauet

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelfærd: Svin bruger store dele af deres vågne tid på fødesøgning og muligheden for at rette fødesøgningsadfærd mod et biologisk relevant materiale er anerkendt som et adfærdsmæssigt behov. Biologisk relevante materialer er materialer som er komplekse i form og smag, foranderlige og indeholder spiselige dele. Når behovet tilgodeses i produktionen gennem tildeling af et godt rode-beskæftigelsesmateriale vil det betyde at søerne udsættes for mindre frustration og man vil se færre kampe om foderet og derved nedsætte forekomsten af tilskadekomne dyr

Strøet leje: Der tildeles halm i lejet så alle søer har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelfærd: I overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje. Et strøet leje fremmer, i overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov, en

zoneopdeling af stien i et lejeområde adskilt fra gødeområdet. Halmen sikrer samtidig tilstedeværelse af et alternativt rode-beskæftigelsesmateriale til grovfoder i natteperioden. Det vurderes, at der ofte er behov for minimum 200 g halm/so/dag for at opnå et strøet leje til alle søer. Mængden afhænger dog af stiens opbygning.

Transport: Maks 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri, men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelfærd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er brug for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/ udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærden. Det er vigtigt at søerne slagtes hurtigst muligt efter ankomsten til slagteriet og ikke venter der.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grises velfærd.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Et højt medicinforbrug kan derfor være udtryk for dårlig dyrevelfærd. Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres.

Farende og diegivende søer samt pattegrise

Plads og stiindretning: Alle gylte- og søer indsættes i farestier, der sikrer fuld løsdrift gennem hele opholdet i farestalden.

Dyrevelfærd: Fuld løsdrift med specifikke krav til gulv og arealer muliggør at de farende og diegivende søers biologiske behov kan tilgodeses og nedsætter derved deres stress niveau. Kortere tids fiksering, særligt i forbindelse med redebygning og faring, vil udsætte søerne for stress, da deres naturlige redebygnings- og farings-adfærd hæmmes. En stistørrelse på mindst 6 m² med minimum 50 % fast gulv (i modsætning til spalter), giver yderligere soen mulighed for at kunne zoneopdele stien i et redeområde adskilt fra gødeområdet i overensstemmelse med svins biologiske behov. Zoneopdelingen bidrager også til at søerne bedre kan termoregulere, idet de kan vælge mellem et koldere liggeområde med spalter og et varmere område med fast gulv. Det bidrager bl.a. til en bedre foderoptagelse i varmere perioder, og derved stabil høj mælkeproduktion til alle grise. Det faste gulv sikrer desuden at der kan tildeles rigeligt redebygningsmateriale hvorved soen kan gennemføre et intakt redebygningsforløb i overensstemmelse med svins behov. Et godt redebygningsforløb bidrager til en hurtigere faring og bedre moderadfærd, hvilket er væsentlige faktorer i forhold til at sikre so og

pattegrises sundhed og overlevelse. Bedre plads i stien sikrer desuden lettere adgang til yveret for alle pattegrise under diegivningen. Det giver færre skader på grisene og en bedre mælkeoptagelse. Desuden vil adgang for pattegrisene til en opvarmet hule med minimum 1m² fast strøet leje sikrer grisene et uforstyrret hvileområde, med et klima tilpasset deres behov for varme.

Grovfoder: Ingen krav.

Rode-beskæftigelsesmateriale: So og pattegrise sikres permanent adgang til halm.

Dyrevelfærd: Det vurderes at tildeling af 500 g halm- eller lignende materiale- dagligt, sikrer adgang til rode-beskæftigelsesmateriale for so- og pattegrise og opfylder so-og grises adfærdsmæssige behov for beskæftigelse. Samtidig bidrager halmen til at nedsætte risikoen for mavesår. Halm til pattegrise kan muligvis også være forebyggende for udvikling af halebidsadfærd efter fravæning. Vådt/gødningsforurenede halm i kanterne af stien bør fjernes af hensyn til pattegrisenes sundhed. Strukturigt grovfoder kan erstatte halm som rode- og beskæftigelsesmateriale. Det kræver at grovfoderet tildeles separat fra andet foder og at det er tilgængeligt for såvel so som pattegrise i dagtimerne.

Redebygningsmateriale: Der tildeles rigelig halm i dagene op til og under faring.

Dyrevelfærd: Soen kan lave funktionel redebygning, der fremmer en række fysiologiske og adfærdsmæssige processer med relation til god moderadfærd. Mindre mængder halm (2-5 kg) giver en effekt, men der opnås en bedre effekt ved tildeling af mængder op mod halm (15-20 kg). Ved de større mængder halm sikres at grisene fødes på et strøet leje, hvilket nedsætter risiko for underafkøling ved fødsel- en hyppig årsag til tidlig dødelighed. Desuden nedsætter et tykkere lag halm risikoen for læsioner på pattegrises ben og klove, hvilket typisk opstår under kampe om adgang til patterne. Store mængder halm stiller dog skærpede krav til gyllesystemet og til god management i farestalden.

Strøet leje: Halm tildelt som rode-beskæftigelsesmateriale tjener som strøelse for soen.

Pattegrisene tilbydes et blødt underlag i pattegrisehule i form af en måtte eller ved at strø dagligt med spåner eller lignende.

Dyrevelfærd: Den diegivende so ligger meget og et blødt underlag for soen er vigtig for velfærden, herunder forebyggelse af skuldersår. Det er derfor vigtigt at der er tilstrækkeligt halm på stiens faste gulv til at sikre et blødt leje. Pattegrisene har også et behov for et blødt underlag.

Fravænningsalder: Grisene må tidligst fravænnedes efter 28 dage. Særlig hensyn bør tages til grise der vejer under 7 kg ved fravæning.

Dyrevelfærd: Fra den 3. til 6. leveuge sker en stor udvikling i grisenes fysiologiske, adfærdsmæssige og immunologiske udvikling i forhold til at kunne leve af fast foder. Ved at stille krav om en minimum fravænningsalder for alle grise på 28 dage sikres at grisene er tættere på den alder, hvor de fysiologisk, adfærdsmæssigt og immunologisk er udviklet til uproblematisk at kunne leve af fast foder.

Intakte dyr: Halekupering og tandklipping er ikke tilladt. Fra 2018 indføres EU regler vedr. påbud om bedøvelse under kastrering. Der stilles ikke særlige krav pt.

Dyrevelfærd: Forbud mod halekupering reducerer smerte forbundet med halekupering, samt stiller krav til god pasning og overvågning for at undgå halebid.

Transport: Maks 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri, men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelfærd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er brug for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/ udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærden. Det er vigtigt at søerne slagtes hurtigst muligt efter ankomsten til slagteriet og ikke venter der.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grises velfærd.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Et højt medicinforbrug kan derfor være udtryk for dårlig dyrevelfærd. Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres.

Smågrise (fra 7 – 30 kg)

Plads og stiindretning: Areal krav på minimum 30 % mere end i konventionel produktion (jf. tabel). Stien skal indrettes med flere klimazoner, så der er mulighed for at øge varmen f.eks. under en overdækning eller vha. gulvopvarmning.

Svinenes gennemsnitlige vægt	Minimum frit tilgængeligt stiareal pr. gris
Fra fravæning – 10 kg	0,20 m ²
10-20 kg	0,26m ²
20-30 kg	0,39m ²
30-50 kg	0,52 m ²

Dyrevelfærd: Det øgede areal nedsætter stress niveauet, da grisene i hele vækstperioden har bedre adgang til alle ressourcer, såsom vand, foder og et tørt og strøet leje. Gennem krav om flere klimazoner, kan grisene, i overensstemmelse med deres adfærdsmæssige behov, zoneopdele stien i et

adskilt leje og gødeområde med forskellig klimazoner. Sikring af ekstra plads i stien kan bidrage til reduceret risiko for halebid.

Grovfoder: Ingen krav.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Grisene gives permanent adgang til halm som rode-beskæftigelsesmateriale. Halmen tildeles på det faste/drænede gulv i lejeområdet.

Dyrevelværd: Halm tilgodeser smågrises behov for rode-beskæftigelsesmateriale og reducerer risiko for mavesår og halebid. Det forslås, som vejledning at permanent adgang til halm opfyldes ved som minimum at tildele 25 g halm (eller tilsvarende materiale) i lejet per gris per dag.

Strøet leje: Lejeområdet skal være dækket af spåner eller halm.

Dyrevelværd: Bidrager til bedre termisk komfort og bedre hygiejne og nedsætter derved stressniveauet som følge af mindre frustration. Således kan det også bidrage til at reducere risiko for halebid og sygdom.

Transport: Maks. 8 timers transport.

Dyrevelværd: Lange transporttider kan forekomme hvis der er mange pålæsninger og er en belastning for smågrisene. Grise under transport vil ofte ikke drikke og vil derfor være tørstige og delvis dehydrerede-afhængig af sæson.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Et højt medicinforbrug kan derfor være udtryk for dårlig dyrevelværd. Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres.

Slagtesvin (fra 30 kg til slagtning)

Plads og sti-indretning: Alle slagtesvin opstaldes i stier med 30 % mere plads end i standard produktion (jf. tabel).

Svinenes gennemsnitlige vægt	Minimum frit tilgængeligt stiareal pr. gris
20-30 kg	0,39 m ²

30-50 kg	0,52 m ²
50-85 kg	0,72m ²
85-110 kg	0,85m ²
Over 110 kg	1,30 m ²

Dyrevelfærd: 30 % mere plads forbedrer dyrevelfærden da grisenes bevægelsesfrihed øges og adgangen til alle ressourcer forbedres.

Grovfoder: Ingen krav.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Grisene giver permanent adgang til halm. Alternativ til halm kan være strukturrigt grovfoder som skal gives separat i en mængde så det er tilgængeligt for alle grise i dagtimerne.

Dyrevelfærd: Permanent adgang til halm skal tilgodeser behovet for rode-beskæftigelse og kan nedsætte risikoen for halebid ved ukuperede grise og nedsætte risiko for mavesår. Strukturrigt grovfoder kan i højere grad end halm tilgodese grisenes adfærdsmæssige behov for rode- og beskæftigelsesmateriale. Betingelserne er at grovfoderet gives separat fra øvrigt foder på en måde så det er tilgængeligt for alle grise i dagtimerne.

Strøet leje: Permanent adgang til halm som rodemateriale givet i lejet tjener også som strøet leje.

Dyrevelfærd: Bidrager til bedre termisk komfort og bedre hygiejne da det en stor del af året sikrer en bedre zoneopdeling af stien. Et strøet leje nedsætter stressniveauet og bidrager derfor også til at reducere risiko for halebid og sygdom. Det er en forudsætning af at halmen tildeles på et fast gulv.

Transport: Maks. 8 timers transport.

Dyrevelfærd: Lange transporttider kan forekomme hvis der er mange pålæsninger og er en belastning for slagtesvin.

Medicinering: Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Et højt medicinforbrug kan derfor være udtryk for dårlig dyrevelfærd.

Halebid. Niveau af halebid følges løbende ud fra kødkontrolldata. Hvis niveauet er over grænseværdien (middelværdien på 3% er grænseværdi) forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: For grise der bliver bidt er der tydelige velfærdproblemer pga. af ubehag og smerte som følge af blødende sår på halen eller en hel eller delvis afbidt hale. Hertil kommer risikoen for efterfølgende infektioner der kan føre til sygdom og død.

Niveau 2: Det gode udeliv

Grisene tilbydes vilkår som skitseret i Frilandsgrisen.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: For dyr der planlægges at sælges under mærket Det gode udeliv er det kun tilladt at modtage dyr fra andre besætninger som har samme eller højere mærkeniveau. Det er dog tilladt at modtage avlsdyr fra besætninger, der ikke lever op til dette krav.

Ikke lakterende søer

Plads og stiindretning: Fuld løsdrift i grupper. Søerne er typisk ude med adgang til fælleshytter. Total areal per so minimum 2,8 m². Strøet liggeareal minimum 1,25 m²

Dyrevelfærd: Soen har behov for bevægelsesfrihed for at tilfredsstille adfærdsmæssige behov for bevægelse, termoregulering og social kontakt. Selv kortere tids fiksering er forbundet med frustration der fører til fysiologiske – og adfærdsmæssige stress reaktioner. I perioden fra fravæning af grise og indtil brunsten er ovre er der ekstra stor risiko for frustration ved fiksering. Årsagen hertil er at behovet for bevægelsesfrihed er ekstra højt i denne periode dels grundet behov for adfærdsmæssig termoregulering da søernes egen varmeproduktion er høj og dels grundet en stærk forhøjet motivation for social kontakt og aktivitet da de er under stor påvirkning af brunsthormoner.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelfærd: Grovfoder til drægtige søer sikrer en stabil energiforsyning gennem dagen og sikrer mæthed hos alle søer i de vågne timer. Herved reduceres frustration som følge af sult, og kampe om adgang til foder vil kunne reduceres væsentligt. Da den mest hyppige årsag til aflivning i den indendørs produktion er benproblemer som følge af aggression bl.a. over foder, nedsætter tildeling af grovfoder risikoen for døde/aflivede søer. Grovfoder bidrager desuden til en reduktion i forekomsten af mavesår, da det ændrer maveindholdet, reducerer perioder hvor soens mave er tom, og nedsætter stress niveauet.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelfærd: Svin bruger store dele af deres vågne tid på fødesøgning og muligheden for at rette fødesøgningsadfærd mod et biologisk relevant materiale er anerkendt som et adfærdsmæssigt behov. Biologisk relevante materialer er materialer som er komplekse i form og smag, foranderlige og indeholder spiselige dele. Når behovet tilgodeses i produktionen gennem tildeling af et godt rode-beskæftigelsesmateriale vil det betyde at søerne udsættes for mindre frustration og man vil se færre kampe om foderet og derved nedsætte forekomsten af tilskadekomne dyr.

Strøet leje: Der tildeles halm i lejet så alle søer har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelværd: I overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje. Et strøet leje fremmer, i overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov, en zoneopdeling af stien i et lejeområde adskilt fra gødeområdet. Halmen sikrer samtidig tilstedeværelse af et alternativt rode-beskæftigelsesmateriale til grovfoder i natteperioden. Det vurderes at der ofte er behov for minimum 200 g halm/so/dag for at opnå et strøet leje til alle søer.

Transport: Maks 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelværd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er brug for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/ udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærden. Det er vigtigt at søerne slagtes hurtigst muligt efter ankomsten til slagteriet og ikke venter der.

Intakte dyr: Tryneringning af søer er tilladt.

Udeareal: Adgang til udeareal for drægtige søer. Minimum 1,1 m² per so.

Dyrevelværd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd. Adgang til udeareal giver gode muligheder for aktivitet og naturlig adfærd. Studier har vist at søer på friland er mindre halte end søer i indendørsproduktion.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grises velfærd.

Medicinering: Dobbelt tilbageholdelsestid for veterinærmedicin. Første behandling ved ejer. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Vigtigt, at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Dobbelt tilbageholdelsestid kan være et incitament til sygdomsforebyggelse.

Farende og diegivende søer samt pattegrise

Plads og stiindretning: Soen er ude med adgang til farehytte. Strøet liggeareal minimum 3,8 m² per so.

Dyrevelværd: *Fuld løsdrift* muliggør at de farende og diegivende søers biologiske behov kan tilgodeses og nedsætter derved deres stressniveau. Et godt redebygningsforløb bidrager til en hurtigere faring og bedre moderadfærd, hvilket er væsentlige faktorer i forhold til at sikre so og pattegrises sundhed og overlevelse.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelfærd: Grovfoder spiller ikke nogen væsentlig rolle for diegivende søers energiforsyning og mæthedsfølelse da soen fodres tæt på ad libitum med energirigt foder. Dog kan grovfoder kan muligvis bidrage til en reduktion i forekomsten af mavesår, men vil samtidig reducere energiindtaget med deraf følgende fysiologisk belastning grundet den store mælkeproduktion. Grovfoder kan tjene som rode-og beskæftigelsesmateriale.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelfærd: Svin bruger store dele af deres vågne tid på fødesøgning og muligheden for at rette fødesøgningsadfærd mod et biologisk relevant materiale er anerkendt som et adfærdsmæssigt behov. Biologisk relevante materialer er materialer som er komplekse i form og smag, foranderlige og indeholder spiselige dele. Når behovet tilgodeses i produktionen gennem tildeling af et godt rode-beskæftigelsesmateriale vil det betyde at søerne udsættes for mindre frustration og man vil se færre kampe om foderet og derved nedsætte forekomsten af tilskadekomne dyr.

Redebygningsmateriale: Der tildeles rigelig halm i dagene op til faring i hytte.

Dyrevelfærd: Soen kan lave funktionel redebygning, der fremmer en række fysiologiske og adfærdsmæssige processer med relation til god moderadfærd. Mindre mængder halm (2-5 kg) giver en effekt men der opnås bedre effekt ved tildeling af mængder op mod halm (15-20 kg). Ved de større mængder halm sikres at grisene fødes på et strøet leje, hvilket nedsætter risiko for underafkøling ved fødsel- en hyppig årsag til tidlig dødelighed. Desuden nedsætter et tykkere lag halm risikoen for læsioner på pattegrises ben og klove, hvilket typisk opstår under kampe om adgang til patterne.

Strøet leje: Der tildeles halm i lejet så alle søer har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelfærd: I overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje.

Transport: Maks. 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri, men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelfærd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er derfor behov for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærden.

Fravænningsalder: Tidligst ved 30 dage.

Dyrevelfærd: Fra den 3. til 6 leveuge sker en stor udvikling i grisenes fysiologiske, adfærdsmæssige og immunologiske udvikling i forhold til at kunne leve af fast foder. Ved at stille krav om en minimum

fravænningsalder for alle grise på 30 dage sikres at grisene er tættere på den alder, hvor de fysiologisk, adfærdsmæssigt og immunologisk er udviklet til uproblematisk at kunne leve af fast foder.

Intakte dyr: Tryneringning af søer er tilladt. Halekupering og tandslibning/klipning er ikke tilladt. Fra 2018 indføres EU regler vedr. påbud om bedøvelse under kastrering. Der stilles ikke særlige krav pt.

Dyrevelfærd: Forbud mod halekupering reducerer smerte forbundet med at halekupere samt stiller krav til god pasning og overvågning for at undgå halebid.

Udeareal: Søer farer på friland og holdes på friland i diegivningsperioden.

Dyrevelfærd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd. Opvækst fra fødsel til fravæning på friland giver de bedste muligheder for aktivitet og naturlig adfærd.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd:

En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grises velfærd.

Medicinering: Dobbelt tilbageholdelsestid for veterinærmedicin. Første behandling ved ejer. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Et højt medicinforbrug kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Dobbelt tilbageholdelsestid kan være et incitament til sygdomsforebyggelse.

Smågrise og slagtesvin

Pladskrav inde og ude (jf. tabel).

Svinenes gennemsnitlige vægt	Total areal pr svin	Hvileareal pr svin	Udeareal pr svin
Fravænning– 25 kg	0,40 m ²	0,18m ²	0,17m ²
25-35 kg	0,52m ²	0,24m ²	0,22m ²
35-45 kg	0,60m ²	0,28m ²	0,25m ²
45-55 kg	0,72m ²	0,33m ²	0,30m ²
55-65 kg	0,82m ²	0,38m ²	0,34m ²
65-75 kg	0,90m ²	0,41m ²	0,38m ²
75-85 kg	1,00m ²	0,46m ²	0,42m ²
85-95 kg	1,10 m ²	0,50 m ²	0,46m ²
95-110 kg	1,20 m ²	0,55m ²	0,50 m ²
Over 110 kg	1,30 m ²	0,60 m ²	0,54m ²

Dyrevelværd: Plads er vigtig for grisens mulighed for bevægelse, og en god zoneopdeling af stiens samlede område sker bedst.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelværd: Tildeling af grovfoder vil bidrage væsentligt til nedsat risiko for halebid, nedsætte risikoen for mavesår og vil være et bedre rode-beskæftigelsesmateriale end halm. Et krav om adgang til grovfoder i dagtimerne ville derfor øge velfærden for slagtesvin yderligere.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelværd: Adgang til halm og grovfoder tilgodeser behovet for rode-beskæftigelse og kan nedsætte risikoen for halebid ved ukuperede grise og nedsætte risiko for mavesår. Strukturigt grovfoder kan i højere grad end halm tilgodese grisenes adfærdsmæssige behov for rode- og beskæftigelsesmateriale.

Strøet leje: Der tildeles halm inde i lejet så alle svin har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelværd: I overensstemmelse med grisens adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje.

Transport: Maks. 8 timer for transport af smågrise. Holdes stivis i udleveringsområde. Max 8 timer for slagtesvin.

Dyrevelværd: Lange transporttider kan forekomme hvis der er mange pålæsninger og er en belastning for slagtesvin.

Udeareal: Krav om adgang til udeareal (jf. pladskrav i ovenstående tabel).

Dyrevelværd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd. Adgang til udeareal giver bedre muligheder for aktivitet og en god zoneopdeling af hele det tilgængelige område.

Medicinering: To gange tilbageholdelsestid. Første behandling ved ejer. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Hvis niveauet kommer over en angivet grænseværdi forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Dobbelt tilbageholdelsestid kan være et incitament til sygdomsforebyggelse.

Halebid: Niveau af halebid følges løbende ud fra kødkontroldata. Hvis niveauet er over grænseværdien (middelværdien på 3% er grænseværdi) forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: For grise der bliver bidt er der tydelige velfærdproblemer pga. af ubehag og smerte som følge af blødende sår på halen eller en hel eller delvis afbidt hale. Hertil kommer risikoen for efterfølgende infektioner der kan føre til sygdom og død.

Niveau 3: Det økologiske liv

Kriterierne beskriver minimumskrav i EU regler for økologisk husdyrbrug.

Modtagelse af dyr fra andre besætninger: Til fornyelse af den naturlige vækst i besætningen, kan der indsættes ikke-økologiske hundyr til avl. Der må kun indsættes hundyr, der ikke har født, dvs., polte og gylte. Antallet af ikke-økologiske dyr, som må indsættes, beregnes på basis af de seneste 12 måneders antal voksne dyr (årsdyr) i besætningen. Der må maksimalt indsættes 20 pct. per år i besætninger med svin.

Ikke lakterende søer

Plads og stiindretning: Fuld løsdrift i grupper. Typisk er søerne ude med adgang til fælleshytter. Total areal per so minimum 2,5 m².

Dyrevelfærd: Soen har behov for bevægelsesfrihed for at tilfredsstille adfærdsmæssige behov for bevægelse, termoregulering og social kontakt. Selv kortere tids fiksering er forbundet med frustration der fører til fysiologiske – og adfærdsmæssige stress reaktioner. I perioden fra fravæning af grise og indtil brunsten er ovre er der ekstra stor risiko for frustration ved fiksering. Årsagen hertil er, at behovet for bevægelsesfrihed er ekstra højt i denne periode dels grundet behov for adfærdsmæssig termoregulering da søernes egen varmeproduktion er høj og dels grundet en stærk forhøjet motivation for social kontakt og aktivitet da de er under stor påvirkning af brunsthormoner.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelfærd: Grovfoder til drægtige søer sikrer en stabil energiforsyning gennem dagen og sikrer mæthed hos alle søer i de vågne timer. Herved reduceres frustration som følge af sult, og kampe om adgang til foder vil kunne reduceres væsentligt. Da den mest hyppige årsag til aflivning i den indendørs produktion er benproblemer som følge af aggression bl.a. over foder, nedsætter tildeling af grovfoder risikoen for døde/aflivede søer. Grovfoder bidrager desuden til en reduktion i forekomsten af mavesår, da det ændrer maveindholdet, reducerer perioder hvor soens mave er tom, og nedsætter stressniveauet.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelfærd: Svin bruger store dele af deres vågne tid på fødesøgning og muligheden for at rette fødesøgningsadfærd mod et biologisk relevant materiale er anerkendt som et adfærdsmæssigt behov. Biologisk relevante materialer er materialer som er komplekse i form og smag, foranderlige og indeholder spiselige dele. Når behovet tilgodeses i produktionen gennem tildeling af et godt rode-beskæftigelsesmateriale vil det betyde at søerne udsættes for mindre frustration og man vil se færre kampe om foderet og derved nedsætte forekomsten af tilskadekomne dyr.

Strøet leje: Der tildeles halm i lejet så alle søer har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelværd: I overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje. Et strøet leje fremmer, i overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov, en zoneopdeling af stien i et lejeområde adskilt fra gødeområdet. Halmen sikrer samtidig tilstedeværelse af et alternativt rode-beskæftigelsesmateriale til grovfoder i natteperioden. Det vurderes at der ofte er behov for minimum 200 g halm/so/dag for at opnå et strøet leje til alle søer.

Transport: Maks 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri, men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelværd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er brug for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/ udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærd. Det er vigtigt at søerne slagtes hurtigst muligt efter ankomsten til slagteriet og ikke venter der.

Intakte dyr: Tryneringning af søer er tilladt.

Udeareal: Adgang til udeareal for drægtige søer. Minimum 1,9 m² per so.

Dyrevelværd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd. Adgang til udeareal giver gode muligheder for aktivitet og naturlig adfærd.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grises velfærd.

Medicinering: Dobbelt tilbageholdelsestid for veterinærmedicin. Max tre behandlinger per år. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Niveauet må ikke overskride det til enhver tid gældende opført i gul-kort ordningen. Der skal iværksættes handlinger i henhold til gul-kort ordningen, såfremt niveauet overskrides. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Øgede omkostninger ved behandling kan være sundhedsfremmende da det kan stimulere til forebyggelse af behandlingskrævende sygdomme.

Farende og diegivende søer samt pattegrise

Plads og stiindretning: Fuld løsdrift. Soen er typisk ude med adgang til farehytte. Totalareal minimum 7,5 m² per so.

Dyrevelværd: Fuld løsdrift muliggør at de farende og diegivende søers biologiske behov kan tilgodeses og nedsætter derved deres stressniveau. Et godt redegbygningsforløb bidrager til en hurtigere faring og

bedre moderadfærd, hvilket er væsentlige faktorer i forhold til at sikre so og pattegrises sundhed og overlevelse.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelfærd: Grovfoder spiller ikke nogen væsentlig rolle for diegivende søers energiforsyning og mæthedsfølelse da soen fodres tæt på ad libitum med energirigt foder. Grovfoder kan muligvis bidrage til en reduktion i forekomsten af mavesår, men vil samtidig reducere energiindtaget med deraf følgende fysiologisk belastning grundet den store mælkeproduktion. Grovfoder kan tjene som rode-og beskæftigelsesmateriale.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelfærd: Svin bruger store dele af deres vågne tid på fødesøgning og muligheden for at rette fødesøgningsadfærd mod et biologisk relevant materiale er anerkendt som et adfærdsmæssigt behov. Biologisk relevante materialer er materialer som er komplekse i form og smag, foranderlige og indeholder spiselige dele. Når behovet tilgodeses i produktionen gennem tildeling af et godt rode-beskæftigelsesmateriale vil det betyde at søerne udsættes for mindre frustration og man vil se færre kampe om foderet og derved nedsætte forekomsten af tilskadekomne dyr.

Redebygningsmateriale: Der tildeles rigelig halm i dagene op til faring typisk i hytte.

Dyrevelfærd: Soen kan lave funktionel redebygning, der fremmer en række fysiologiske og adfærdsmæssige processer med relation til god moderadfærd. Mindre mængder halm (2-5 kg) giver en effekt men der opnås bedre effekt ved tildeling af mængder op mod halm (15-20 kg). Ved de større mængder halm sikres at grisene fødes på et strøet leje, hvilket nedsætter risiko for underafkøling ved fødsel- en hyppig årsag til tidlig dødelighed. Desuden nedsætter et tykkere lag halm risikoen for læsioner på pattegrises ben og klove, hvilket typisk opstår under kampe om adgang til patterne.

Strøet leje: Der tildeles halm i lejet så alle søer har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelfærd: I overensstemmelse med grises adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje.

Transport: Maks 8 timers transport. Tid i udleveringsvogne regnes med i transporttid. Søer må ikke overnatte på slagteri, men skal slagtes få timer efter ankomst.

Dyrevelfærd: Slagtesøer er udsatte under transport og bør køres kortest muligt - til det nærmeste slagteri. Der er derfor behov for fokus på deres egnethed til transport, herunder på deres ophold i udleveringsvogn/udleveringsrum, hvor især det at førstnævnte ikke tæller med i transportens varighed hvis det er <2t kan udgøre en risiko for dyrevelfærden.

Fravænningsalder: Tidligst ved 40 dage.

Dyrevelfærd: Fra den 3. til 6 leveuge sker en stor udvikling i grisenes fysiologiske, adfærdsmæssige og immunologiske udvikling i forhold til at kunne leve af fast foder. Ved at stille krav om en minimum fravænningsalder for alle grise på 30 dage sikres at grisene er tættere på den alder, hvor de fysiologisk, adfærdsmæssigt og immunologisk er udviklet til uproblematisk at kunne leve af fast foder.

Intakte dyr: Tryneringning af søer er tilladt. Halekupering og tandslibning/klipning er ikke tilladt. Fra 2018 indføres EU regler vedr. påbud om bedøvelse under kastrering. Der stilles ikke særlige krav pt.

Dyrevelfærd: Forbud mod halekupering reducerer smerte forbundet med at halekupere samt stiller krav til god pasning og overvågning for at undgå halebid.

Udeareal: Søer farer i farestier med fuld løsdrift og adgang til udeareal (minimum 2,5 m² per so).

Dyrevelfærd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd. Opvækst fra fødsel til fravæning på friland giver de bedste muligheder for aktivitet og naturlig adfærd.

Dødelighed: Dødelighed overvåges løbende. En høj dødelighed kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: En høj dødelighed kan skyldes både sygdomsproblemer og generelle velfærdproblemer, og kan være relateret til smertevoldende tilstande. Derfor er lav dødelighed en god indikator for grisenes velfærd.

Medicinering: Dobbelt tilbageholdelsestid for veterinærmedicin. Max tre behandlinger per år. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Hvis niveauet kommer over en angivet grænseværdi forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Øgede omkostninger ved behandling kan være sundhedsfremmende da det kan stimulere til forebyggelse af behandlingskrævende sygdomme.

Smågrise og slagtesvin

Plads inde og ude (jf. tabel).

Svinenes gennemsnitlige vægt	Total areal/svin	Hvileareal per svin Min ½ af arealet skal være fast gulv	Udeareal pr svin
Fravæning (tidligst 40 dage) og til-30kg	1,00 m ²	0,60m ²	0,40m ²
30-50kg	1,40m ²	0,80m ²	0,60m ²
50-85 kg	1,90m ²	1,10m ²	0,80m ²
85-110kg	2,30m ²	1,30m ²	1,00m ²
Over 110 kg	2,70 m ²	1,50 m ²	1,20m ²

Dyrevelværd: Som for de øvrige niveauer blot mere plads så bedre opfyldelse af behovet end ved niveau 1 og 2. Plads er vigtig for grisens mulighed for bevægelse og udøvelse af adfærdsmæssige behov.

Grovfoder: Krav om grovfoder af god kvalitet som en del af foderrationen.

Dyrevelværd: Tildeling af grovfoder vil bidrage væsentligt til nedsat risiko for halebid, nedsætte risikoen for mavesår og vil være et bedre rode-beskæftigelsesmateriale end halm. Et krav om adgang til grovfoder i dagtimerne ville derfor øge velfærden for slagtesvin yderligere.

Rode-beskæftigelsesmateriale: Opfyldes via adgang til grovfoder og halm som strøet leje. Mange grovfodertyper udgør bedre rode-beskæftigelsesmaterialer end halm. Derfor opstilles ingen yderligere krav til rode-beskæftigelsesmaterialer.

Dyrevelværd: Adgang til halm og grovfoder tilgodeser behovet for rode-beskæftigelse og kan nedsætte risikoen for halebid ved ukuperede grise og nedsætte risiko for mavesår. Strukturrigt grovfoder kan i højere grad end halm tilgodese grisenes adfærdsmæssige behov for rode- og beskæftigelsesmateriale.

Strøet leje: Der tildeles halm inde i lejet så alle svin har et strøet leje. Såfremt der ikke er tørt resthalm om morgenen, som dækker lejet, tildeles mere halm.

Dyrevelværd: I overensstemmelse med grisens adfærdsmæssige behov har svin præference for at hvile på et strøet leje.

Transport: Maks 8 timer for transport af smågrise. Holdes stivis i udleveringsområde. Max 8 timer for slagtesvin.

Udeareal: Krav om adgang til udeareal (jf. pladskrav ovenstående tabel).

Dyrevelværd: Grise bruger en stor del af deres vågne tid på fødesøgning, herunder rodeadfærd.. Adgang til udeareal giver bedre muligheder for aktivitet og en god zoneopdeling af hele det tilgængelige område.

Medicinering: To gange tilbageholdelsestid. Max en behandling hele livet. Niveau af antibiotikaforbrug følges løbende. Hvis niveauet kommer over en angivet grænseværdi forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelværd: Vigtigt at syge dyr håndteres så deres lidelser reduceres /elimineres. Øgede omkostninger ved behandling kan være sundhedsfremmende da det kan stimulere til forebyggelse af behandlingskrævende sygdomme.

Halebid: Niveau af halebid følges løbende ud fra kødkontrolldata. Hvis niveauet er over grænseværdien (middelværdien på 3% er grænseværdi) forpligter producenten sig til at iværksætte en handlingsplan udarbejdet i samarbejde med praktiserende dyrlæge. Fortsat overskridning af grænseværdi kan medføre tab af mærket.

Dyrevelfærd: For grise der bliver bidt er der tydelige velfærdproblemer pga. af ubehag og smerte som følge af blødende sår på halen eller en hel eller delvis afbidt hale. Hertil kommer risikoen for efterfølgende infektioner der kan føre til sygdom og død.